

آلمانی‌ها و هنرشان

پیوندی مسئله‌آمیز

هانس بِلْتینگ

مترجم: مهدی گردنوغانی

www.ketab.ir

انتشارات تخصصی هنر،
معماری و شهرسازی

کتابخانه کسبی

Belting, Hans

بلتینگ، هانس، ۱۹۳۵ - م.

آلمانی‌ها و هنرشان: پیوندی مسئله‌آمیز / هانس بلتینگ؛ ترجمه مهدی کردنوغانی.

مشهد: کتابکده کسری، ۱۴۰۰.

۱۱۲ ص.

شابک:

۹۷۸-۶۲۲-۶۹۶۳-۳۴-۳

فهرست نویسی: فیبا

Deutschen und ihre Kunst, c1998.

یادداشت: عنوان اصلی:

یادداشت: کتاب حاضر از ترجمه‌ی انگلیسی با عنوان «The Germans and their art : a troublesome relationship»

به فارسی برگردانده شده است.

یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۰۷-۱۱۲.

Nationalism and art – Germany

موضوع: ملی‌گرایی و هنر – آلمان

Art, German -- Public opinion

موضوع: هنر آلمانی – افکار عمومی

شناسه افزوده: کردنوغانی، مهدی، ۱۳۶۴ -، مترجم

N۶۸۶۱

رده بندی کنگره:

۷۰۹/۴۳

رده بندی دیویی:

۷۶۴۶۳۲۱

شماره کتابشناسی ملی:

کتابکده تخصصی هنر، معماری و شهرسازی کسری

آلمانی‌ها و هنرشان

پیوندی مسئله‌آمیز

هانس بلتینگ

ترجمه مهدی کردنوغانی

صفحه‌آرایی و طرح جلد: منا گندمکار

چاپ اول: بهار ۱۴۰۰

شمارگان: ۵۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۹۶۳-۳۴-۳

انتشارات: کتابکده کسری

نشانی: مشهد فلسطین ۱۴ پلاک ۱۰ تلفن: ۳۷۶۷۰۰۱۹ ۰۵۱

وبسایت و فروشگاه اینترنتی: www.kasrapublishing.ir

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب برای انتشارات کتابکده کسری محفوظ است. هرگونه تصویربرداری و تکثیر اعم از نسخه کاغذی و دیجیتال و... از تمام یا بخشی از این کتاب ممنوع و موجب پیگرد قانونی است.

پیشگفتار مترجم

ترجمه این کتاب در ایام قرنطینه‌ای انجام گرفت که به سبب شیوع بیماری کرونا، همه و یا اغلب ما ناچار بودیم مدت زیادی در خانه بمانیم و جای آن بود که نگذاریم زمان بیش از حد به بطالت بگذرد. اما انتخاب این اثر دلایلی دیگر نیز داشت. دلیل نخست این بود که کتاب پلتنینگ علیرغم حجم کم آن، به مسائلی پیرامون تاریخ و تفسیر هنر آلمانی می‌پردازد که دست‌کم به گمان من برای علاقه‌مندان به این موضوع جالب توجه است. دلیل جدی‌تر برای راقم این سطور اما چیزی دیگر بود: مسائلی که «ما ایرانیان» با هنر خود داشته و داریم. به هیچ وجه منظورم این نیست که مسائل هنر ما و آلمان یکی هستند، چه رسد به آنکه بخواهم بگویم راه حل یکسانی دارند. تفسیر و تاریخ هنر آلمانی مسیری ویژه و خاص را پیموده است که حتی مشابه سایر کشورهای اروپایی نیز نیست و آلمانی‌ها در طی این مسیر دشوار با مسائلی مواجه گشته‌اند که مختص شرایط تاریخی آنها بوده است. دغدغه اصلی در طی این مسیر ویژه اغلب آن بوده است که آلمانی‌ها می‌خواسته‌اند خود را به صورت یک «ملت» تعریف کنند، اما پای بسیاری از عوامل مذهبی، سیاسی، تاریخی و هنری نیز به میان کشیده شده است. این عوامل آلمانی‌ها را در دوره‌های مختلف با انواع انشقاق‌ها و دوپارگی‌ها مواجه ساخته است. در موضوع هنرها، مثلاً از زمان لوثر این دوپارگی شکل گرفت که هنرها یا باید کاتولیک باشند و یا پروتستان؛ در دوره رمانتیک‌ها شور و شوق برای «هنر ملی» فزونی گرفت؛ در دوره نازی‌ها خصوصاً با تأکید هیتلر بر «هنر ملی» در مقابل آثار «منحط»، بحث شکل دیگری پیدا کرد؛ جدایی آلمان شرقی و غربی و اتحاد آنها منجر به طرح «هنر دوگانه آلمانی» شد؛ ... در تمام این دوره‌ها هنرها و تفسیر آنها با مسائلی مواجه شدند و راه حل‌هایی مطرح شد که از قضا مسائل را پیچیده‌تر کرد؛ مثلاً پناه بردن به هنر غرب یکپارچه در قرون وسطای پیش از تکوین دولت-ملت‌های جدید، بازگشت به گوتیک، ترکیب دین با هنر، و ... در اینجا نیازی نیست که مباحث پلتنینگ را مختصراً تکرار کنم چرا که او خود در مقدمه‌ای مفصل و در متن کتاب آنها را شرح داده است؛ و شاید برخی از خوانندگان پس از خواندن کتاب با من موافق باشند که «ما ایرانیان» نیز در موضوع مسائل مرتبط با هنر خود (و البته در تعریف خود به عنوان یک «ملت») مسیری

ویژه را پیموده‌ایم که در شرایط تاریخی کاملاً متفاوتی، در ظاهر شباهت‌هایی به مسائل هنر آلمانی دارند. شاید خالی از لطف نباشد که به برخی از این مسائل اشاره کنم: منظور از «هنر ملی» چیست؟ و برقراری پیوندی میان هنر و ملیت چه محاسن و چه خطراتی در پی دارد؟ آیا هنر ما اسلامی است یا ایرانی و یا نیاز است که نظریه‌ای دیگر طرح شود که نسبت میان آنها را تبیین کند؟ در عصر جهانی شدن چگونه می‌توان همچنان از «هنر ملی» سخن گفت؟ نسبت میان درونمایه‌های «سنتی» و مضامین «مدرن» چیست؟ هنر در کجا و چه شرایطی ایدئولوژیک می‌شود و چه تالی‌هایی در پی دارد؟ و بسیاری مسائل دیگر. پلتنینگ در این کتاب به چنین مسائلی در مورد «هنر آلمانی»، خصوصاً نقاشی و معماری، پرداخته و شاید بتوان چیزهایی از نظریات او آموخت که به نحوی به کار ما نیز بیایند و یا دست‌کم روزی به فتح بابی در این موضوع بیانجامند. اینکه چنین کاری به چه نحوی باید انجام شود، نه در چهارچوب این مقدمه می‌توان بدان پرداخت و نه در صلاحیت راقم این سطور در مقام مترجم این کتاب است.^۱

پلتنینگ در حوزه‌های گوناگونی از تاریخ هنر صاحب نظر است و آثار مختلفی منتشر کرده است. آثاری همچون «آنتروپولوژی تصاویر: تصویر، رسانه، بدن» (۲۰۱۱)، «شاهکار نامرئی» (۲۰۰۱)، «پایان تاریخ هنر» (۱۹۸۷)، و همچنین آثاری که موضوعاتی از هنر قرون وسطی تا هنر معاصر را در بر می‌گیرند. تاکنون از آثار پلتنینگ کتابی به فارسی ترجمه نشده است، هرچند اشاره‌هایی در برخی از کتب و مقالات پیرامون نظریات او مطرح شده است.^۲ در پایان این مقدمه باید به چند نکته اشاره کنم: تمام یادداشت‌ها در کتاب از مترجم فارسی است. پلتنینگ در جملات خود سخنان دیگران را نیز نقل کرده است؛ این سخنان در گیومه قرار گرفته‌اند و منبع آنها در آخر کتاب آمده است. از دوستان و محققانی که به هر طریق مرا در ترجمه این کتاب یاری کردند، خصوصاً مدیریت انتشارات کتابکده کسری، جناب آقای آتشی، سپاسگزارم. امیدوارم این ترجمه مورد توجه محققان و دانشجویان قرار گیرد و مرا از نقدهای خود بهره‌مند سازند.

۱- من چند سال قبل در رساله دوره دکتری خود با عنوان «مشکل مینا در مباحث نظری هنر ایران» کوشیدم تا به عمده این مسائل در پرتو مواد تاریخی و فلسفی «خودمان» بپردازم و پیشنهاداتی را ارائه کنم. امیدوارم روزی این رساله در دسترس و در معرض نقد قرار گیرد.

۲- دکتر امیر نصری در کتاب تصویر و کلمه: رویکردهایی به شمایل‌شناسی (نشر چشمه: ۱۳۹۷)، در فصلی با عنوان «تثلیث تصویر، جسم و رسانه: هانس پلتنینگ» به وجوهی از آثار پلتنینگ پرداخته و در برخی مقالات نیز اشاره‌هایی به او کرده است. چند صفحه از کتابی که در اینجا ترجمه‌ای از آن ارائه شده نیز پیشتر ترجمه شده است («آلمانی‌ها و هنرشان: یک رابطه‌ی مسئله‌دار»، ترجمه مریم امینی، حرفه: هنرمند، شماره ۵۸، ویژه‌نامه فرهنگ و هنر آلمان، زمستان ۱۳۹۴). راقم این سطور نیز در مقاله‌ای با عنوان «تصویر به عنوان محمل اندیشه، تفسیری بر پرسپکتیوهای صحیح و نادرست در آثار محمد زمان» (مطالعات باستان‌شناسی پارسه، جلد ۳، شماره ۱۰) از کتاب مهم فلورانس و بغداد: هنر-تئو و علم عرب (پلتنینگ، ۲۰۱۱) به نوعی بهره برده است. بجز این موارد، تا جایی که اطلاع دارم، اشاره‌های اندکی به برخی از آثار پلتنینگ در فارسی آمده است.

فهرست

۷	یادداشتی خطاب به خواننده غیرآلمانی
۹	مقدمه برای ویراست انگلیسی
۳۷	یک. پرسش‌های جدید، جواب‌های قدیمی
۴۵	دو. جست‌وجو برای سبک آلمانی
۵۳	سه. مورخان هنر و «پرسش آلمانی»
۶۳	چهار. مقاومت در برابر جنبش مدرن در آلمان
۷۱	پنج. ممنوعیت! کسپر سیولیسم آلمانی و «هنر منحنی»
۸۱	شش. گریز به سوی «هنر غربی»
۸۹	هفت. هنر آلمانی آلمانی
۹۹	سخن آخر
۱۰۷	منابع